

обговорення питань про підготовку до педагогічних читань, діяльність асоціації. Останнім часом вони відбувалися в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського в секторі сухомліністики відділу педагогічного джерелознавства та біографістики. Попри свою постійну зайнятість, учена брала участь і в заходах бібліотеки, присвячених популяризації творчого доробку Василя Олександровича. Запам'яталися яскраві виступи Олександри Яківни, які вирізнялися глибиною розкриття проблеми. Про це розповідають фотоматеріали вебпорталу установи.

Цьогоріч уперше не пролунав дзвінок від Олександри Яківни з новорічними вітаннями, не почути привітань з іншими святами... Так, вона у вирі масштабної наукової, багатогранної діяльності на ниві розбудови початкової освіти України, написання підручників, розроблення державних стандартів, керівництва кандидатськими й докторськими дисертаціями знаходила час поздоровити колег і друзів із днем народження, святами, висловити щирі слова підтримки, подяки за співпрацю.

Згадуючи зустрічі та розмови з Олександрою Яківною, відзначаю, що, незважаючи на високі професійні здобутки й наукові вершини, її провідними рисами завжди були мудрість, людяність і вимогливість. Вона назавжди залишиться в моєму серці взірцем Людини, Вченої, Педагогині. Гортаючи з великою повагою сторінки праць Олександри Яківни, розумію потребу осмислення наукової різновекторної глиби, інтеграції біографічного знання, бібліографії творчого доробку, фотографій про життя та діяльність цієї, без перебільшення, видатної особистості. Назріла потреба створення сторінки «О. Я. Савченко» електронного ресурсу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського «Видатні педагоги України та світу». Шануємо й пам'ятаємо...

*Алексєєнко Тетяна Федорівна,
головний науковий співробітник
відділу інновацій та стратегій розвитку освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Реалізація принципу дитиноцентризму в інноваційній технології тьюторського супроводу молодших школярів у недержавному закладі освіти

В основу розвитку сучасної філософії освіти покладається принцип дитиноцентризму, сутність якого розкривається у системі ціннісного ставлення до особистості дитини, її потреб, можливостей, розвитку здібностей, визнання її унікальності, а також права бути активним суб'єктом процесу навчання й виховання. Цей принцип був наскрізним у педагогічній спадщині О. Я. Савченко, увійшов і до числа основоположних у Концепції «Нова українська школа» (2016), Державного стандарту початкової

освіти (2018), де розкриваються стратегічні шляхи та базові умови його реалізації, які з урахуванням динамічного розвитку суспільства та соціальних викликів наповнюються новим змістом і формами.

До таких викликів відносимо подальшу стратифікацію суспільства за майновими статками, соціальними претензіями і домаганнями – це слугує формуванню певних соціальних прошарків та нового запиту до освіти від соціальної практики. Ті, хто має вищі майнові статки, відносять себе до бізнес та інших еліт, намагається презентувати свій статус не тільки у певному способі життя, дотриманні особливій споживацької культури, а й орієнтовані на індивідуалізацію освітнього процесу для своїх дітей. Що, своєю чергою, формує і попит на розвиток сегменту приватних закладів освіти, в яких школярі (у порівнянні з учнями інших шкіл) можуть отримувати не тільки кращі матеріальні умови навчання, а й гарантований індивідуальний підхід, при потребі – із залученням до цього процесу додаткових фахівців. Такі можливості має тьюторинг.

Тьюторинг як педагогічне наставництво закріплено у педагогічних системах у кількох різновидах: класичного тьюторингу (tutor), індивідуального тьюторингу (face-to-face tutor), коучингу (couch), менторства (mentor), репетиторства (private tutor), тьюторингу для тьюторів-новачків (novice-tutor), тьюторингу «рівний-рівному» (peer-tutor), електронного тьюторингу (e-tutor), автоматичного тьюторингу (autotutor) (В. Барслай (W. Barclay), Д. Вазкєза (D. Vázquez), Е. Маєрса (E. Myers), В. А. Масона (W.A. Mason), Н. Марроу (H. I. Marrou), Р. Лодге (R.C. Lodge), Х. Лукаса (C. Lucas), І. Пієпера (J. Pieper) та ін. Кожний із них має певну специфіку, обумовлену середовищем здійснення, функціоналом та цільовою групою, на яку він спрямовується.

З урахуванням глобальних та вікових викликів у соціальному розвитку особистості, специфіки діяльності приватної школи під науковим керівництвом автора даної статті аспірантом Т. Альохіним здійснено спеціальне дослідження, у ході якого теоретично та експериментально обґрунтовано технологію тьюторського супроводу соціального розвитку молодших школярів у приватних закладах освіти України. Теоретичним підґрунтям її розроблення стали положення щодо пошуку мотиваційного ресурсу навчання, пізнавальної самостійності молодших школярів, якості та розвитку потенціалу змісту початкової освіти, компетентностей вчителя початкової школи (О. Савченко, 1984; 2008; 2009; 2010); соціального розвитку школярів, співвіднесення її сутності в особистості Я-соціального та Я-індивідуального, соціально-значущих якостей підростаючої особистості та базових соціальних цінностей у малих групах школярів, технології соціального педагогічного супроводу (Т. Алексєєнко, 2009; 2011; 2014; 2020), сутності й змісту соціально-педагогічних технологій (Р. Вайнола, 2008), теоретико-практичних засад упровадження технології тьюторського супроводу (М. Альохін, 2019; 2020; А. Бойко, 2017; Л. Москальова, 2019; К. Осадча, 2017; Н. Погрібна, 2018; С. Подпльота, 2017; С. Толочко, 2017; Т. Швець, 2020; Л. Шеїна, 2014; 2017; 2020 та ін.).

В основу розроблення названої технології покладено узагальнення вітчизняної й міжнародної освітньої практики щодо шкільного тьюторингу як такого, а також визначено функціонал шкільного тьютора, в якому домінують завдання створення умов вільної, самостійної та ініціативної особистості, формування у неї соціально-значущих якостей та моральних чеснот шляхом створення насиченого ресурсного освітнього простору, організації освітніх проб тьюторанта для виявлення його актуальних проблем соціального розвитку, освітніх потреб, стійких інтересів і здібностей і, на підставі цього, – складання його індивідуальної освітньої програми; супроводу учня в його самостійному виконанні завдань ІОП та спільної рефлексії проміжних і кінцевих результатів. Тьюторинг у процесі супроводу соціального зростання здійснюється через методи індивідуальної та групової діяльності [1].

На понятійному рівні тьюторський супровід соціального розвитку молодших школярів визначається нами як цілісна соціально-педагогічна технологія (інноваційний вид соціально-педагогічного наставництва), який здійснюється тьютором як помічником вчителя початкових класів в освітньо-виховному процесі щодо кожного із тьюторантів (учнів під супроводом) з урахуванням актуальних потреб їхнього розвитку, індивідуальних можливостей та здібностей, з метою підтримки в адаптації до умов і вимог школи, гуртування колективу, конструктивної міжособистісної взаємодії у системах «учень-учень», «учень-учитель», «дитина-батьки», формування соціальних компетенцій, ціннісних ставлень і оцінних суджень, емоційно-позитивного мікроклімату в класі і школі, моніторингу етапних досягнень у розвитку особистості та своєчасної їх корекції з використанням інтерактивних методів та яка реалізується відповідно до програми, з дотриманням визначених етапів та алгоритму. Технологія тьюторського супроводу соціального розвитку молодших школярів містить спеціально розроблений авторський інструментарій та методи тьюторської діяльності: трекінг особистісного зростання молодшого школяра, що реалізується за допомогою Альбому «Зростати легко» для 1–2 класів, комплексу занять Інтро та рефлексивних занять, профайлу тьюторанта як модифікації портфоліо молодшого школяра; тьюторіалів соціального розвитку, поведінкових контрактів.

Технологію тьюторського супроводу соціального розвитку молодших школярів вже упроваджено у мережі недержавних закладів загальної середньої освіти «КМДШ» (м. Київ, Львів). Однак, зважаючи на те що за своїм призначенням та змістом вона є суголосною визначеним чинникам якісної початкової освіти, зокрема таким, як «упровадження методик особистісного та компетентно зорієнтованого навчання виховання і розвитку дітей» і «технологічність методик навчання» [2, с.12] вважаємо, що пропонувана технологія може мати перспективу та упровадження і в загальноосвітній школі, зокрема у розвитку інклюзивного освітнього середовища та підтримки школярів з числа дітей з інвалідністю. Кількість яких в Україні має тенденцію до збільшення.

Використані джерела

1. Альохін М. М. Тьюторський супровід соціального розвитку учнів початкової ланки приватної школи як інноваційна соціально-педагогічна технологія. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. № 2 (131). С. 87–94.
2. Нова українська школа: порадник для вчителя. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ, Літера ЛТД, 2018. 160 с.
2. Савченко О. Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу. Початкова школа. 2009. №8. С. 1–6.

Білохвощенко Світлана Миколаївна,
директор Академічного ліцею № 1
Української міської ради
Обухівського району Київської області

Кальчук Марія Іванівна,
Махиня Світлана Іванівна,
учителі початкових класів
Академічного ліцею № 1

Добрий і мудрий наставник учителів початкової школи

Перше знайомство учителів нашого ліцею із науковцем Олександром Яківною Савченко відбулося під час відвідування її лекцій в Інституті післядипломної освіти та на конференціях у школах міста Києва ще у 90-х роках (на той час педагоги Київської області підвищували свій фаховий рівень безпосередньо в місті Києві). Уже тоді Олександра Яківна зацікавила вчителів початкових класів запропонованими дидактичними прийомами порівняння як засобом навчання та розвитку молодших школярів, рекомендаціями щодо організації самостійної роботи пошукового характеру та конкретними порадами з розвитку пізнавальної самостійності учнів-початківців.

Педагоги почули вперше на лекціях від доктора педагогічних наук Олександри Савченко визначення успішності навчання дитини в школі – КОМПЕТЕНТНІСТЬ. Зокрема вона відзначала: «Уміння вчитися належить до ключових компетентностей, тому є універсальним інструментом сучасної системи неперервної освіти, без якої неможливо досягти самореалізації людини. Навчитися вчитись – це здатність виявляти послідовність і наполегливість у навчанні, вміння організувати власне навчання...» [2, с. 32].